

บทบาทและการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชน
เพื่อก้าวสู่สังคมในศตวรรษที่ 21 *

THE ROLE AND DEVELOPING CHILDREN AND YOUTH'S COUNCIL
FOR STEPFORWARDING 21ST CENTURY

พระก้องเกียรติ สุวadhanapัญโญ

Phra Kongkiat Suvaddhanapัญโญ

วัดกระจิง กรุงเทพมหานคร

Wat Krachang, Bangkok

Corresponding Author E-mail: kongsakonnakon@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอบทบาทและการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนเพื่อก้าวสู่สังคมในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทดังกล่าว ซึ่งเป็นยุคที่การทำงานและวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ภายใต้สถานการณ์ความผันผวนจากยุค VUCA ที่ได้ก้าวเข้าสู่ยุค BANI สังคมต้องเผชิญกับความท้าทายจากความเปราะบาง ความวิตกกังวล สภาพที่ซับซ้อน และยากต่อการทำความเข้าใจ บทบาทของสภาเด็กและเยาวชนจึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 ให้แก่เยาวชนอย่างจริงจัง ทักษะที่จำเป็นประกอบด้วย การคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน การรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี ความยืดหยุ่น และภาวะผู้นำ นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพ ควบคู่กันไป อาทิ การสร้างวินัย ความรับผิดชอบ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ การเสริมสร้างสมรรถนะเหล่านี้เป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนมีศักยภาพในการมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างสร้างสรรค์ และสามารถปรับตัวพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

คำสำคัญ: บทบาท; การพัฒนา; สภาเด็กและเยาวชน; วูก้า; บานี่

Abstract

The purpose of this academic article is to present the role and development of Children and Youth Councils (CYCs) to successfully transition into the 21st-century society. This era is characterized by rapid changes in work patterns and lifestyles. In this context, the social environment has evolved from the volatility of the VUCA era into the BANI era, challenging society with inherent Brittle systems, widespread Anxious feelings, Non-linear complexities, and Incomprehensible situations. The role of Children and Youth Councils must therefore focus on the intensive development of essential 21st-Century Skills among young people. These necessary skills include: Critical Thinking, Creativity, Collaboration, Media and Technology Literacy, Resilience, and Leadership. Furthermore, the development of Life and Career Skills must proceed concurrently, such as fostering discipline, responsibility, effective communication, and the creative application of technology. The enhancement of these competencies is a key factor enabling children and youth to possess the potential for creative social participation and to effectively adapt to and cope with the transformations of the modern world.

Keyword: Role; Developing; Children and Youth Council; VUCA; BANI

บทนำ

นับแต่มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา การรวมตัวของเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มก้อน มีรูปแบบขององค์กรที่ชัดเจน ตำแหน่งคณะกรรมการ บทบาทหน้าที่ ตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ การกำหนดวาระแห่งชาติ ด้านเด็กและเยาวชน ร่วมนำเสนอวาระเด็กแก่ผู้นำประเทศเพื่อผลักดันในเชิงนโยบาย โครงการ กิจกรรม งบประมาณที่สอดคล้องกับสถานการณ์และปัญหาที่มีอยู่ กล่าวได้ว่าการขับเคลื่อนสภาเด็กและเยาวชนเป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ในหลายมาตรา เด็กและเยาวชนรวมกลุ่มเป็นองค์กรและ มีกฎหมายรองรับ ตัวแทนทำหน้าที่นำเสนอปัญหาตามสิ่งที่เกิดขึ้น น่าสนใจ และเน้นการมีส่วนร่วม มีกิจกรรมและโครงการต่างๆ เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ ชุมชนท้องถิ่นให้ความสนใจ เรื่องเด็กและเยาวชนมากขึ้น เด็กเป็นผู้นำเสนอและเรียนรู้กระบวนการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการ

คิดและการริเริ่มของเด็กเป็นสำคัญ และเสียงของเด็กสะท้อนไปถึงผู้นำประเทศได้โดยตรง จนเกิดวาระและนโยบายสำคัญด้านเด็กและเยาวชนหลายด้าน การตื่นตัวของสังคมต่อการรับรู้สถานการณ์และปัญหาขยายวงกว้างมากยิ่งขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นนับเป็นจุดเด่น ข้อดีของการเกิดสภาเด็กและเยาวชนที่มีหลายด้าน และจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องส่งเสริม สนับสนุน การช่วยเหลือให้ขยายวงกว้าง มีความสำเร็จ เกิดผลงาน และยั่งยืนตลอดไป เพราะจะเป็นปัจจัยทำให้เด็กกล้าคิด กล้าทำ กล้าคิดนอกกรอบ เรียนรู้ในการประเมินผลจากความสำเร็จ และความล้มเหลวจากผลงานที่ช่วยกันทำขึ้น (สมพงษ์ จิตระดับ สุอังคะวาทิน, 2554)

สภาเด็กและเยาวชน เป็นองค์กรของเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 (2550) และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ซึ่งในปีงบประมาณ 2565 มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนครบทุกระดับ จำนวน 8,778 แห่ง กรมกิจการเด็กและเยาวชน ซึ่งมีหน้าที่สนับสนุนการดำเนินกิจการสภาเด็กและเยาวชนนั้น ได้นำภารกิจการสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนในส่วนภูมิภาค 76 จังหวัด ให้บ้านพักเด็กและครอบครัว 76 จังหวัด ดำเนินการขับเคลื่อนกิจการสภาเด็กและเยาวชนในระดับพื้นที่ ตามโครงสร้างของบ้านพักเด็กและครอบครัว ได้กำหนดให้งานสภาเด็กและเยาวชนอยู่ภายใต้การดำเนินงานของฝ่ายส่งเสริมและพัฒนา ซึ่งมีหัวหน้าฝ่ายเป็นผู้ประสานงานหลัก (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2565)

ปัจจุบันสังคมได้ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องเผชิญกับสถานการณ์หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในปี พ.ศ. 2562 การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคก้าเวิลด์ (VUCA) ที่เต็มไปด้วยความผันผวนและความไม่แน่นอน ผู้คนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ขณะที่เทคโนโลยี AI มีบทบาทสำคัญมากขึ้น ต่อมาโลกก็เคลื่อนเข้าสู่บริบทของยุคบานี (BANI) ซึ่งสะท้อนความเปราะบาง ความซับซ้อน และการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วยิ่งกว่าเดิม

ศตวรรษที่ 21 คือ ช่วงเวลาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001 ถึง 2100 ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล ที่ส่งผลต่อโครงสร้างสังคม เศรษฐกิจ และรูปแบบการทำงาน จนถูกนิยามว่าเป็นยุคแห่งนวัตกรรมและการสื่อสารไร้พรมแดน ยุคนี้เน้นความสำคัญของทักษะที่จำเป็นต่อการปรับตัว เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การแก้ปัญหา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สุทธิวรรณ ตันตริจนาวงศ์, 2560) สภาเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในพื้นที่ต่างจังหวัด เปรียบเสมือนจุดเริ่มต้นสำคัญที่ควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทุกภาคส่วนซึ่งเกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและหยิบยกขึ้นเป็นประเด็นหลักในการขับเคลื่อนร่วมกัน

จากเหตุผลดังกล่าว สภาเด็กและเยาวชนจึงถือเป็นการรวมกลุ่มของเด็กในพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน พร้อมขยายผลและต่อยอดออกไป ซึ่งนับเป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาเพื่อเสนอทั้งบทบาทและแนวทางการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนให้ก้าวสู่สังคมในศตวรรษที่ 21 ตอบโจทย์สถานการณ์ปัจจุบันและสะท้อนแนวคิดสำหรับการพัฒนาต่อไปในอนาคต

แนวคิดเรื่องบทบาทและการพัฒนา

บทบาทหมายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่เกิดขึ้นตามตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเกิดจากความตั้งใจหรือการถูกบังคับก็ตาม โดยพฤติกรรมดังกล่าวอาจมีลักษณะแอบแฝง เช่น พ่อแม่ที่รักลูกแต่จำเป็นต้องตีลูกเพื่อสั่งสอน ทั้งนี้ บุคคลหนึ่งคนสามารถมีบทบาทได้หลายบทบาท แต่ไม่สามารถแสดงหลายบทบาทพร้อมกันได้และบุคคลในแต่ละสังคมย่อมมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของสังคมนั้น ๆ โดยทั่วไป เมื่อบุคคลมีสถานภาพใด ย่อมต้องแสดงบทบาทให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม สถานภาพจึงทำหน้าที่เป็นโครงสร้างของสังคม ส่วนบทบาทเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสังคม ดังนั้น บุคคลควรเข้าใจบทบาทของตนให้ชัดเจน บทบาทจึงเป็นภาระหน้าที่หรือรูปแบบพฤติกรรมที่บุคคลต้องปฏิบัติเมื่อดำรงสถานภาพหรือตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง โดยพฤติกรรมดังกล่าวเป็นผลจากความคาดหวังของผู้อื่นในสังคม ตลอดจนทัศนคติของผู้ดำรงตำแหน่งเอง อันเป็นการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ตามสถานภาพในสังคมนั้น ตัวอย่างเช่น นายทองมีสถานภาพเป็นครู ย่อมต้องทำหน้าที่อบรมสั่งสอนให้ความรู้แก่นักเรียน ส่วนนายแดงมีสถานภาพเป็นผู้ใหญ่บ้าน ก็ย่อมต้องทำหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของชาวบ้านและให้ความช่วยเหลือตามสมควร (เศกสรรค์ สุขแสง, 2553)

ในขณะที่ การพัฒนา หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาชุมชน การพัฒนาประเทศ หรือการให้บริการประชาชน โดยมีมุ่งหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพที่ดีขึ้น สามารถสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ การพัฒนาถือเป็นการกระทำของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ มีลักษณะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่ง และเชื่อมโยงโดยตรงกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การพัฒนาเป็นกระบวนการที่ต้องมีการวางแผนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากลักษณะเดิมไปสู่ลักษณะใหม่ที่ดีกว่า แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงย่อมนำมาซึ่งปัญหาหรืออุปสรรค แต่ระดับของปัญหาขึ้นอยู่กับการยอมรับของสังคมต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้ ความหมายของการพัฒนาจึงตีความได้ 2 ประการ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์, 2550) ได้แก่

1. การพัฒนา ในความหมายสมัยใหม่ หมายถึง การทำให้สังคมเจริญขึ้นในด้าน วัตถุประสงค์ รูปแบบ และปริมาณ เช่น การสร้างถนน อาคารบ้านเรือน หรือการยกระดับดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

2. การพัฒนา ในแง่มุมของพุทธศาสนา เน้นการพัฒนาคนทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยคำนึงถึงคุณภาพชีวิต หลักความพอดี และความถูกต้อง ซึ่งนำไปสู่ประโยชน์สูงสุด ความกลมกลืน และความเกื้อกูลต่อสรรพชีวิต โดยไม่เบียดเบียนหรือทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บทบาทของสภาเด็กและเยาวชน คือการทำหน้าที่เป็นกลไกกลางในการประสานเครือข่ายเด็กและเยาวชนในทุกระดับ ทั้งตำบล อำเภอ และจังหวัด โดยมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิชาการ กีฬา การศึกษา และวัฒนธรรม พร้อมสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ควบคู่กับการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนอย่างเป็นระบบ ทั้งยังดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 พร้อมออกข้อบังคับที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการสภาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน (ปิยะนันท์ ทรงสุนทรวัฒน์, 2559)

บทบาท คือ พฤติกรรมที่บุคคลปฏิบัติตามสถานภาพและความรับผิดชอบ ซึ่งสะท้อนความคาดหวังของสังคมและเป็นกรอบให้ดำเนินตนได้อย่างเหมาะสม ส่วนการพัฒนา คือ กระบวนการยกระดับให้เกิดความก้าวหน้า เปลี่ยนจากสภาพเดิมไปสู่สิ่งที่ดีกว่า ทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และสังคม โดยมีความเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง และต้องอาศัยการวางแผนอย่างเป็นระบบ สำหรับสภาเด็กและเยาวชน มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็นกลไกกลางประสานเครือข่ายทุกระดับ ส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ภาพรวมสภาเด็กและเยาวชน

สืบเนื่องจากการสัมมนาวันเยาวชนแห่งชาติ เสี่ยงสะท้อนจากเยาวชนเนื่องในวันเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2547 เยาวชนได้เสนอความต้องการให้มีการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนแห่งชาติขึ้น คณะกรรมการจัดงานวันเยาวชนแห่งชาติจึงมีมติให้สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (สท.) ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นกรมกิจการเด็กและเยาวชน ดำเนินโครงการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด นำร่องในปี 2547 รวม 4 จังหวัด คือ เชียงราย สุรินทร์ ปราจีนบุรี และสตูล ต่อมาคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ได้สานต่อนโยบายดังกล่าว

โดยมอบให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ขยายผลการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนให้ครบทั้ง 76 จังหวัด ภายในปี 2549 ในหลักการ “เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน” พร้อมจัดสรรงบประมาณให้ทุกจังหวัดดำเนินการ และในเดือนมีนาคม 2549 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดครบทั้ง 75 จังหวัด ยกเว้นกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มีการแต่งตั้งแล้วตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยสภาเยาวชนกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2549 เพื่อให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายเยาวชนสู่ระดับชาติ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2549 จึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2560) โดยสรุป สภาเด็กและเยาวชนมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 (2550) ดังต่อไปนี้

1. ประสานงานระหว่างสภาเด็กและเยาวชน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชน
2. ส่งเสริม สนับสนุน และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านวิชาการ การศึกษา สุขภาพ กีฬา อาชีพ และวัฒนธรรมในท้องถิ่นของเด็กและเยาวชน
3. ส่งเสริม สนับสนุน ให้เด็กและเยาวชนได้แสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกอย่างสอดคล้องกับความรู้ความสามารถที่พัฒนาไปตามวัย โดยเฉพาะเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน
4. จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถ รวมทั้งคุณธรรมและจริยธรรม
5. รวบรวมข้อมูล ข้อเสนอแนะ หรือประเมินเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่ เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและส่งเสริมเด็กและเยาวชน
6. เสนอความเห็นต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมทั้งการแก้ปัญหาที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่
7. เสนอแนะและให้ความเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น
8. เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือองค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่
9. ออกข้อบังคับเกี่ยวกับการประชุมและการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ โดยให้คณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนเป็นผู้เสนอ ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับข้อบังคับของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

สรุปได้ว่า สภาเด็กและเยาวชนมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริม พัฒนา และประสานงานกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการ พัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ครอบคลุมการแลกเปลี่ยนความรู้และ ประสบการณ์ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิชาการ สุขภาพ กีฬา อาชีพ และวัฒนธรรม สนับสนุนการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกตามวัย จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และจริยธรรม รวบรวมและประเมินข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผน และพัฒนากิจกรรมของเด็กและเยาวชน เสนอความเห็นต่อหน่วยงานต่าง ๆ และออก ข้อบังคับการดำเนินงานให้สอดคล้องกับข้อบังคับของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนอย่างรอบด้าน

บริบทสังคมศตวรรษที่ 21

โลกในศตวรรษที่ 21 ถูกขนานนามว่า “โลกดิจิทัล” ความสะดวกสบายจากการใช้ งานพีเจอาร์ทันสมัยในชีวิตประจำวัน ทำให้เทคโนโลยีกลายเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนา ในทุกด้าน ทั้งธุรกิจ อุตสาหกรรม การแพทย์ และการศึกษา บทบาทของเทคโนโลยี ที่เคยเป็นเพียงแขนขาของมนุษย์กลับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วและทรงพลัง ชาวธุรกิจหลาก วงการที่ต้องปิดตัวลงจากความสามารถของเทคโนโลยีและนวัตกรรมยิ่งทำให้เกิดคำถามว่า วันนั้นของเราจะมาถึงเมื่อใด เมื่อบทบาท อาชีพ และจุดยืนของเราถูกสั่นคลอน

ศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเฉพาะด้วยการแพร่กระจายของเทคโนโลยี การเร่ง ความเร็วของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้วรรณกรรมดิจิทัลมีความจำเป็นสำหรับ ผู้คนในยุคข้อมูลข่าวสารนี้ โลกาภิวัตน์ได้เปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานขององค์กรและ วิชาชีพทั่วโลกไปสู่การเป็นฐานความรู้มากขึ้น เคลื่อนที่ทางภูมิศาสตร์และการทำงาน ร่วมกันในลักษณะเดียวกัน ในขณะเดียวกัน เครื่องจักรได้เข้ามาแทนที่พนักงานของมนุษย์ มากขึ้นในงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และการป้อนข้อมูลด้วยตนเองตามปกติ ดังนั้น กำลังแรงงานจึงต้องจ้างคนสำหรับงานที่ต้องใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์ ทักษะดิจิทัล และ ทักษะการสื่อสารที่ซับซ้อนมากขึ้น (ประเวศ เวชชะ และคณะ, 2566)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในศตวรรษที่ 21 ทำให้โลกเข้าสู่สังคมที่เรียกว่า “สังคม ความรู้” ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นทุกวัน และสามารถเข้าถึงได้จากหลายช่องทางอย่างรวดเร็ว โลกปัจจุบันเต็มไปด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม เครื่องจักรและหุ่นยนต์ถูกนำมาใช้งาน ทดแทนแรงงานคน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ผลักดันให้วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ จำเป็นต้องปรับตัวให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลง และเตรียมความพร้อมรับมือ กับปัญหาต่าง ๆ ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายด้าน ทั้งด้านทักษะชีวิต ด้านการเมือง

ด้านการศึกษา ด้านอารยธรรมใหม่ ด้านระบบทางสังคม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านสวนสาธารณะ และด้านเครือข่ายทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและยากที่จะคาดเดา (พระณัฐวุฒิ พันทะลี, 2563)

สรุปได้ว่า บริบทของสังคมในศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีและนวัตกรรมกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้านของชีวิต ทั้งธุรกิจ อุตสาหกรรม การแพทย์ และการศึกษา บทบาทของเทคโนโลยีที่เคยเป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนมนุษย์กลับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้รูปแบบการทำงานและการใช้ความรู้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เครื่องจักรและหุ่นยนต์เข้ามาทดแทนแรงงาน ดังนั้น สภาเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน ซึ่งเปรียบเสมือนกลุ่มการรวมตัวของเด็กและเยาวชน จำเป็นต้องมีแนวทางในการปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง เพื่อก้าวทันสถานการณ์และความท้าทายในโลกยุคใหม่

ความท้าทายของโลกในศตวรรษที่ 21

ความท้าทายของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เด็กและเยาวชนต้องเผชิญ ในบทความนี้ได้นำเสนอไว้ 2 ลักษณะ ได้แก่ ยุควูก้า และยุคบานี่ ซึ่งจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

1. ยุควูก้า (VUCA) ในห้วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโลกติดเชื้อไวรัสโคโรนาหรือโควิด-19 ทั่วโลกเข้าสู่ยุคของวูก้า ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมครั้งใหญ่ เทคโนโลยี เริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้น (Mackey, 1992) ก่อให้เกิดปัจจัยดังนี้

1.1 ความผันผวน (V-Volatility) สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไม่คงที่ และคาดเดายาก วัดได้จากอัตราการเปลี่ยนแปลงก่อน-หลังเหตุการณ์ มักเกิดจากปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ เช่น ตลาดหุ้น ค่าเงิน ราคาสินค้าหลังภัยพิบัติ ความผันผวนก่อให้เกิดความเสี่ยง ความไม่มั่นคง และความไม่เชื่อมั่น

1.2 ความไม่แน่นอน (U-Uncertainty) สถานการณ์ที่ขาดข้อมูลหรือความชัดเจน ทำให้คาดการณ์หรือคาดเดาได้ยาก ส่งผลต่อการตัดสินใจ เช่น การเปลี่ยนจุดยืนทางการเมือง การปรับองค์กร หรืออาชีพใหม่ในอนาคต เกิดจากข้อมูลไม่พอหรือปัจจัยภายนอกที่คาดไม่ถึง นำไปสู่วิกฤตหรือโอกาสได้ทั้งสองด้าน

1.3 ความซับซ้อน (C-Complexity) สถานการณ์ที่มีปัจจัยจำนวนมากและเชื่อมโยงกัน ทำให้การวิเคราะห์และตัดสินใจยาก เช่น กฎหมายต่างประเทศที่ต่างกัน การให้บริการสาธารณะในบริบทท้องถิ่น หรือโครงสร้างเศรษฐกิจ ความซับซ้อนทำให้ต้องแก้หลายปัจจัยพร้อมกันและใช้เวลานาน

1.4 ความคลุมเครือ (A-Ambiguity) สถานการณ์ที่ขาดความชัดเจนในการตีความ ไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล เช่น การระบาดโควิด-19 ระยะแรก

เกิดจากการขาดข้อมูล ประสบการณ์ หรือการตีความผิด ส่งผลให้ไม่แน่ใจและยิ่งเพิ่มความคลุมเครือ

2. ยุคบานี่ (BANI) เมื่อกาลเวลาผ่านไป สถานการณ์ต่าง ๆ เริ่มคลี่คลายลงบางส่วน ผู้คนค่อย ๆ กลับคืนสู่วิถีชีวิตปกติ ทว่าความกังวลจากประสบการณ์ในยุคคว่ำไถ่ยังคงหลงเหลืออยู่ และได้ผลักดันให้สังคมก้าวเข้าสู่บริบทใหม่ของบานี่ (BANI) ซึ่งต้องเผชิญกับสถานะจิตใจที่เปราะบาง ความหดหู่ ความเครียด และความวิตกกังวลของผู้คน องค์ประกอบสำคัญของโลกยุคโกลาหลนี้ประกอบด้วย (Cascio et al., 2025) ดังนี้

2.1 ความเปราะบาง (B-Brittle) หมายถึง สภาพที่อ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลง และสามารถพังทลายได้ในทันที ระบบหรือธุรกิจที่ตั้งอยู่บนฐานที่ไม่มั่นคงอาจล้มเหลวได้ในชั่วข้ามคืน โลกยุคใหม่ไม่เพียงเผชิญความผันผวนและความไม่แน่นอน แต่ยังมีความเสี่ยงต่อการแตกสลายเมื่อเผชิญปัญหาหลายด้านพร้อมกัน

2.2 ความวิตกกังวล (A-Anxious) ผู้คนมีระดับความกังวลใจสูงขึ้น เกิดความลังเลในการตัดสินใจ โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่กำลังต่ออนาคตและสถานะทางสังคม ผู้นำและบุคลากรจำนวนมากประสบภาวะความเครียดและภาวะหมดไฟ (Burnout) เพิ่มมากขึ้น

2.3 ความไม่เป็นเส้นตรง (N-Nonlinear) โลกปัจจุบันเต็มไปด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแบบไม่เป็นลำดับ ไม่เป็นเส้นตรง และขาดตรรกะคาดเดาได้ การเปลี่ยนแปลงหลายอย่างเกิดขึ้นอย่างกะทันหันและไม่สัมพันธ์กับเหตุปัจจัยเชิงตรรกะที่คุ้นเคย

2.4 ความซับซ้อนเข้าใจยาก (I-Incomprehensible) สถานการณ์ต่าง ๆ มีความซับซ้อนสูงและยากต่อการทำความเข้าใจ ข้อมูลทั้งจริงและเท็จมีปริมาณมากและเชื่อมโยงกันอย่างไม่เป็นเหตุผล ทำให้การตีความและการตัดสินใจเป็นไปด้วยความท้าทาย

ก่อนเข้าสู่สถานการณ์ในศตวรรษที่ 21 สังคมได้ผ่านเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงหลายประการ ซึ่งทำให้เกิดทักษะสำคัญต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในยุคใหม่ ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน การสื่อสาร การรู้เท่าทันข้อมูลและสื่อ ความรู้ด้านเทคโนโลยี ความยืดหยุ่น ความเป็นผู้นำ ความคิดริเริ่ม ผลผลิต และทักษะทางสังคม ดังนั้น สถาเด็กและเยาวชน ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกขับเคลื่อนกลุ่มเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ จำเป็นต้องพิจารณาปัจจัยเหล่านี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพและบทบาทที่เหมาะสม

ความท้าทายของโลกในศตวรรษที่ 21 เริ่มชัดเจนในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของยุคคว่ำไถ่ (VUCA) ที่โลกเผชิญกับความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือ เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากขึ้นและเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างรวดเร็ว เมื่อสถานการณ์คลี่คลาย โลกเข้าสู่บริบทบานี่ (BANI) ซึ่งเด็กและเยาวชนต้องเผชิญความเปราะบาง ความวิตกกังวล เหตุการณ์ที่ไม่เป็นเส้นตรง และความ

ซับซ้อนเข้าใจยาก การเผชิญความท้าทายเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยทักษะสำคัญ เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน ความรู้เท่าทันข้อมูลและเทคโนโลยี ความยืดหยุ่น และความเป็นผู้นำ เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและบทบาทในอนาคต

บทบาทและทิศทางการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21

ตามยุทธศาสตร์สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2566-2570 สภาเด็กและเยาวชนถูกกำหนดให้พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในศตวรรษที่ 21 โดยมีวิสัยทัศน์ (Vision) คือ การเป็นองค์กรที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนอย่างสร้างสรรค์สู่ระดับสากล โดยยุทธศาสตร์ของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย มุ่งพัฒนาเด็กและเยาวชนให้พร้อมรับมือกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 โดยมี 4 ด้านสำคัญ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2567) ดังนี้

1. การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21
2. การยกระดับการคุ้มครองเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมการรับรู้ช่องทางการติดต่อด้านการคุ้มครอง ความเข้าใจและตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และการมีเครื่องมือด้านการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพ
3. การสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืน
4. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการสภาเด็กและเยาวชนในทุกระดับให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย พร้อมระเบียบและข้อบังคับกฎหมายรองรับ

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเหตุการณ์หรือปัจจัยใดจะส่งผลให้สถานการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างไร เด็กและเยาวชนถือเป็นกลุ่มสังคมที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ดังนั้น สภาเด็กและเยาวชนจึงจำเป็นต้องมีความรู้และประสบการณ์ที่เท่าทัน เพื่อให้สามารถดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ทักษะทางสังคมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าว ทำให้เด็กและเยาวชนพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในศตวรรษที่ 21 และสามารถมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์สู่ระดับสากล และเพื่อให้สภาเด็กและเยาวชนสามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องพัฒนาทักษะสำคัญของเด็กและเยาวชน ดังนี้

1. ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม เด็กและเยาวชนต้องมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง พร้อมเปิดรับความรู้ที่ไม่อยู่ในตำรา มีแรงจูงใจในการคิดสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหา และตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ

2. ทักษะด้านชีวิตและอาชีพ เด็กและเยาวชนต้องสามารถปรับตัวและเลือกเส้นทางชีวิตให้เหมาะสม เผชิญความไม่แน่นอน ทำงานร่วมกับผู้อื่น รับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ มีความยืดหยุ่น มองความล้มเหลวเป็นบทเรียน มีวินัย รับผิดชอบ และควบคุมอารมณ์ได้พร้อมมีภาวะความเป็นผู้นำและมุ่งทำความดีเพื่อประโยชน์สาธารณะ

3. ทักษะด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร เด็กและเยาวชนต้องใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์เพื่อหาความรู้และประโยชน์ รู้วิธีเข้าถึงและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลอ้างอิงแหล่งที่มาอย่างถูกต้อง และสามารถนำเสนอข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ แทนการรับข้อมูลแบบผิวเผิน

องค์ความรู้ใหม่

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้เขียนสรุปเป็นภาพรวมของบทบาทและทิศทางการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

ภาพที่ 1 บทบาทและทิศทางการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21

สภาเด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องพัฒนา ทักษะทางสังคมและสมรรถนะสำคัญเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ได้อย่างเหมาะสม เด็กและเยาวชนควรได้รับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อให้สามารถปรับตัว ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีวินัย รับผิดชอบ และมีภาวะผู้นำควบคู่กับจิตสาธารณะ รวมถึง ทักษะเทคโนโลยีและการสื่อสาร เพื่อใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ รู้เท่าทันและประเมินข้อมูลอย่างถูกต้อง พร้อมสื่อสารและนำเสนอได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะเหล่านี้ จะช่วยให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างสร้างสรรค์ และสามารถก้าวสู่เวทีสากล

สรุป

สภาเด็กและเยาวชนมีบทบาทสำคัญในฐานะกลไกกลางที่ประสานงาน สร้างพื้นที่ และส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพตามสถานภาพและความรับผิดชอบของตน อันสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม การพัฒนา คือ กระบวนการยกระดับศักยภาพจากสภาพเดิมไปสู่สิ่งที่ดีกว่า โดยอาศัยการวางแผนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สภาเด็กและเยาวชนจึงมีหน้าที่ตามกฎหมายในการส่งเสริมกิจกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแสดงออกตามวัย และการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม รวมถึง การรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้วางแผนงานด้านเด็กและเยาวชนให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ในศตวรรษที่ 21 สังคมถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทำให้รูปแบบการทำงาน และการใช้ทักษะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เด็กและเยาวชนต้องเผชิญบริบทวากู้า (VUCA) และบานี (BANI) ซึ่งมีความเปราะบาง ซับซ้อน และคาดเดายาก จึงจำเป็นต้องพัฒนา ให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงยุคใหม่ สภาเด็กและเยาวชนต้องมีแนวทางการทำงานที่มุ่งพัฒนา เยาวชนให้มีทักษะสำคัญ ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน การรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของโลกอนาคต ดังนั้น การเสริมสร้างสมรรถนะ เช่น ความรับผิดชอบ วินัย ภาวะผู้นำ ความยืดหยุ่น และจิตสาธารณะ จะช่วยให้เด็กและเยาวชนมีพลังในการร่วมพัฒนาชุมชน สังคม และก้าวสู่เวทีสากลอย่างมั่นคง ทั้งหมดนี้ ทำให้สภาเด็กและเยาวชนเป็นพื้นที่สำคัญในการสร้างพลเมืองรุ่นใหม่ที่มีพร้อมรับมือความเปลี่ยนแปลงและเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2560). *แนวทางการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- _____. (2565). *แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชนประจำปีงบประมาณ 2565*. กรุงเทพฯ: กลุ่มกิจการสภาและเครือข่ายเด็กและเยาวชน.
- _____. (2567). *แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชนประจำปีงบประมาณ 2567*. กรุงเทพฯ: กลุ่มกิจการสภาและเครือข่ายเด็กและเยาวชน.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). *แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: บริษัท ร้าไทยเพรส จำกัด.
- ประเวศ เวชชะ และคณะ. (2566). รูปแบบการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 โดยผ่านการจัดการเรียนรู้ที่ยึดการสืบเสาะหาความรู้. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 17(52), 371–387.
- ปิยะนันท์ ทรงสุนทรวัฒน์. (2559). *บทบาทของสภาเด็กและเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมเทศบาลนครนครราชสีมา (การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร)*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระณัฐวิทย์ พันทะลี. (2563). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง*, 3(2), 44–55.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550. (30 ธันวาคม 2550). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 125 ตอนที่ 9 ก. หน้า 1–14.
- เศกสรรค์ สุขแสง. (2553). *การรับรู้และความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นสตรี : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลภูไฉ่ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ)*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมพงษ์ จิตระดับ สุอังคะวาทิน. (2554). *การวิจัยสู่การปฏิบัติ : รูปแบบการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์. (2560). ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(2), 2843–2854.

Cascio, J. et al. (2025). *Navigating the age of chaos: A sense-making guide to a BANI world that doesn't make sense*. San Francisco, CA: Berrett-Koehler Publishers.

Mackey, R. H., Sr. (1992). *Translating vision into reality: The role of the strategic leader*. Carlisle Barracks, PA: U.S. Army War College.